

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЗ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

Рада молодих учених та спеціалістів

ІСТОРІОГРАФІА

Матеріали Сімнадцятої наукової конференції
викладачів, здобувачів вищої освіти та молодих учених
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського

Одеса
2022

УДК 300.3+301+930.1; 911.3 (477.74).

Історіосфера. Матеріали Сімнадцятої наукової конференції викладачів, здобувачів вищої освіти та молодих учених Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. — Одеса : Ун-т Ушинського, 8–9 квітня 2022 р. — 93 с.

*Рекомендовано до друку
рішенням Вченої ради
Південноукраїнського національного
педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*

Протокол № 8 від 24 березня 2022 р.

ISBN 966-7965-01-5

© Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського

Позиція авторів може не співпадати з думкою редакційної колегії.

Відповідальний редактор —
д. філос. н., проф. **Ю. А. Добролюбська**

Редакційна колегія:

- д. філос. н., проф. **Є. Р. Борінштейн** (Ун-т Ушинського);
д. іст. н., проф. **А. О. Добролюбський** (Ун-т Ушинського);
д. іст. н., проф. **С. В. Іванова** (Інститут археології НАН України);
д. іст. н., доц. **А. В. Красножон** (Ун-т Ушинського);
к. іст. н., доц. **О. Є. Ліхачова** (Ун-т Ушинського);
д. філос. н., доц. **В. В. Окорокова** (Ун-т Ушинського);
д. іст. н., проф. **В. А. Савченко** (Ун-т Ушинського);
д. філос. н., доц. **З. М. Атаманюк** (Ун-т Ушинського);
к. іст. н., доц. **О. М. Присяжнюк** (Ун-т Ушинського).

з королівського роду (konungborinn), повинен був просити у бондів згоди визнати за ним цю гідність» [4]. Нерідкими були випадки, коли конунг повинен був давати бондам обіцянки, намагався зацікавити їх у своєму обранні, в наш час це б назвали передвиборчою кампанією. «Навіть прийнятий під впливом вищого католицького духовенства закон 1163 про престолонаслідування, спрямований на посилення ролі аристократії в проголошенні конунга, не передбачав остаточного усунення бондів від участі в цьому акті» [4]. Незважаючи ні на що, верхівка бондів продовжувала грати активну роль на тінгах і на початок XIII ст.

Підбиваючи підсумки, треба зазначити, що ми простежили ось цей особливий шлях соціальної організації селян у Скандинавських державах. Слід зауважити, що складності їх життя через природні та географічні умови, а також той факт, що вони грали велику роль в організації війська держави, позитивно впливали на рівень їх прав та свобод.

1. Гелле К., Дюрвін С., Даніельсон Р., Говленд Е., Грьонді Т. Історія Норвегії. Переклад з норвежської Н. Іванчук, І. Сабор, М. Красавіна. Львів: Літопис, 2001. 336 с.
2. Гуревич А. Я. Избранные труды. Крестьянство средневековой Норвегии. Санкт-Петербург: Издательство Санкт-Петербургского университета, 2006. 368 с.
3. Гуревич А. Я. Норвежское общество в раннее средневековье. Москва : Наука, 1977. 337 с.
4. Гуревич А. Я. Свободное крестьянство феодальной Норвегии. Москва : Наука, 1967. 253 с.
5. Сванидзе А. А. Викинги — люди саги: жизнь и нравы. Москва : Новое литературное обозрение, 2014. 800 с.

Митишова Л. С.

Ізабелла Французька у контексті подій Столітньої війни

Століття війна — це період найтривалішої боротьби між Англією та Францією, саме вона дає нам героїв, якими являються жінки. Такою і є Ізабелла Капет. Вона є дуже цікавою особою, як у французькій, так і в англійській історіографії. Постаць Ізабелли є дуже ак-

туальною в наш час, де жінка перебуває у владі та інколи знаходить навіть більше підтримки, ніж чоловіки. Саме походження королеви Англії і стане приви́дом Столітньої війни.

Ізабелла була шостої дитиною французького короля Філіпа IV Красивого та Іоанни Наваррської, точного року народження ми не маємо, проте є кілька версій (1288, 1292 та 1299 рр.). Однак, якщо звернути увагу на документи, що відносяться до її шлюбу з Едуардом II, то впливає, що вона народилася близько 1295 року. Також існує ще одна найбільш поширена думка, що вона народилася між січнем 1295 та січнем 1296 років, оскільки за канонічним правом заміжжя було можливо не раніше дванадцяти років [1, с. 25].

Про дитинство Ізабелли відомостей майже не збереглося. Відомо те, що перші роки вона провела в Парижі, в палаці Сіте. Її годувальницею і першою вихователькою була Теофанія де Сен-П'єр, яка прищепила дівчинці любов до літератури [4, с. 13]. За словами дослідників, читати вона вміла, а ось чи вміла писати, залишається таємницею, проте після неї залишилося багато її листів, хоча написані вони були писцями.

Батько Ізабелли, прагнучи урегулювати мирно конфлікт з Англією, вирішив видати її заміж за сина англійського короля Едуарда I. На той момент єдиній доньці Філіпа Красивого було приблизно дванадцять років, і за словами Жоффруа Паризького, вона була найкрасивішою в королівстві і, можливо, навіть у Європі.

Але згодом Едуард I почав шукати своєму синові нову наречену, і тоді король Франції був змушений віддати Гасконь Англії. На цьому проблеми не закінчилися, виникли суперечки щодо розділення обов'язків, проте 7 липня 1308 року помер король Англії, Едуард I, і перед смертю наказав сину одружитися з Ізабеллою.

Таким чином, 25 січня 1308 року відбулося весілля Ізабелли Французької та Едуарда II. За чутками король Англії мав схильність до стосунків з чоловіками (його підозрювали у відносинах з Гавестоном), однак сучасні історики це заперечують. Подружжя мало четверо дітей. Під час зустрічі Едуарда II та Гавестона в лютому 1308 року, коли подружжя висадилося в Дуврі, перший подарував

Гавестону цінні коштовності, які були частиною приданого Ізабелли. Саме тут вона зустріла Ізабеллу Віскі, яка стала її вірною служницею на багато років.

Оскільки фаворитом короля Едуарда II був Гавестон, то більшість свого часу він проводив з ним, а Ізабелла весь цей час залишалася в тіні. Лише король Філіп IV зміг нагадати йому про сім'ю. Коли Гавестон перебував у засланні, то король Англії зблизився з дружиною, почав більше часу проводити з нею, їх стосунки потеплішали, неприязнь зменшилася. Коли ж Гавестону винесли вирок, то як відреагувала королева, свідчень не залишилося, також не відомо, чи причетна вона до його смерті [1, с. 101].

В листопаді 1312 року у королеви народився перший син — спадкоємиць престолу Едуард III. Скорбота Едуарда, що втратив Гавестона, трохи зменшилася при народженні принца: «інакше, якби король помер бездітним, корона неодмінно стала б предметом для чвари» [1, с. 113].

У 1313 р. Ізабелла і Едуард відвідали Францію. Вони були запрошені Філіпом IV на посвячення в лицарі братів Ізабелли. Побувавши в Гасконі, подружжя попрямувало до Парижу. Подорож було відзначено великою кількістю свят і нещасним випадком: під час пожежі згорів намет англійської королеви, а сама Ізабелла була поранена.

Згодом становище короля погіршилося [2, с. 56]. Навіть після народження другого сина становище короля було хитким. Ізабелла зайняла більш вагомую роль у правлінні країною, вона навіть брала участь (звичайно, з дозволу чоловіка) у засіданнях Ради. Паралельно з цим збільшилося її земельне володіння, також, за наказом Едуарда, їй відходили маєтки та землі, що належали Гавестону.

У 1319 р. Джеймс Дуглас, воєначальник Роберта Брюса, намагався взяти Ізабеллу в заручниці. Королева разом з дітьми знаходилася неподалік від Йорка в той час, як король облягав Бервік. Лише випадково план Дугласа зірвався [2, с. 62]. Після того як король про це дізнався, то негайно зняв облогу і повернувся в Йорк, можливо, цього і прагнули шотландці. У зраді проти королеви звинуватили Едмунда Дарела, проте його провини так і не довели.

Станом на 1318 рік королева приймала участь в переговорах з Ланкастером, що був відсторонений через нездатність керувати. В 1320 році Ізабелла супроводжувала чоловіка на континенті, внаслідок чого король заручився підтримкою брата дружини — Філіпа V.

Влітку 1321 року Ізабелла отримала велику державну печатку, що свідчило про довіру, яку Едуард відчував до дружини. Згодом, того ж літа Ізабелла народила свою другу доньку, цікавим було те, що саме в цей час Англія перебувала на рубежі громадянської війни. Сама ж королева з донькою перебувала тоді у замку Тауер, король Едуард вирішив, що там безпечно.

Але дуже скоро Тауер був оточений бунтівними баронами на чолі з Мортімером, які вимагали вигнання Диспенсерів. І вже на початку серпня до них приєдналися інші незгодні. Королева публічно на колінах благала чоловіка порвати з Диспенсерами, однак дуже скоро Едуард повернув їх до двору [3, с. 132].

І вже в 1325 році Ізабелла Французька переїжджає до Франції. Едуард II намагався наказати їй повернутися, проте вона відмовилася, мотивуючи це тим, що боїться за своє життя через Диспенсерів. До цього часу їх відносини значно погіршилися, вони знову почали ставитися неприязно один до одного. В березні наступного року англійці дізналися про роман Ізабелли з Мортімером, саме тоді коханці вирішили вбити Едуарда II та скинути його з престолу. Таким чином, в 1327 році королем став старший син Ізабелли та Едуарда II — Едуард III, він почав правити з матір'ю та Мортімером в якості регента.

Щоб уникнути вірогідної смерті та затвердити своє правління, Едуард III стратив Мортімера як зрадника, а Ізабеллу примусив покинути двір.

Ізабелла перебувала під арештом в замку Беркхемстед, а потім Віндзорському замку. За словами Агнес Стрікленд, вона страждала від нападів божевілля, проте сучасні історики стверджують, що це був лише нервовий зрив після смерті Мортімера. З весни 1332 року вона отримала певну свободу і знов приєдналася до двору. Хоча вона вже не була королевою, оскільки віддала вдову частину Едуарду III, проте все одно залишалася багатою.

Едуард бачився з матір'ю два-три рази на рік, в інший час він листувався з нею і посилав подарунки. Королева захоплювалася літературою, особливо легендами про короля Артура, і колекціонуванням коштовностей і святих реліквій [4, с. 371]. З часом вона зблизилася з донькою Джоан і особливо з Едуардом III.

Померла вона 22 серпня 1358 року в замку Харфорд, частину майна заповіла своєму онукові, якого дуже любила, Едуарду Чорному Принцу, а деякі речі — доньці Джоан. Поховали її в францисканській церкві в Нью-Гейвені.

Отже, Ізабелла Французька, уродженка Франції та королева Англії, найкрасивіша жінка Франції, певний час відігравала в правлінні більш вагому роль, ніж її чоловік. За даними багатьох істориків саме через неї почалася Столітня війна, коли помер король Франції Карл IV і не залишив спадкоємців, то Едуард став претендувати на престол на правах спадкоємця через походження та відношення Ізабелли до Франції.

1. Уэйр Э. Французская волчица — королева Англии. Изабелла. Москва : АСТ, Астрель, 2010. 629 с.
2. Doherty P. C. Isabella and the strange death of Edward II. London: Constable and Robinson, 2003. 262 p.
3. Weir A. Isabella: She-Wolf of France, Queen of England. London: Random House, 2005. 600 p.
4. Weir A. Queen Isabella: She-Wolf of France, Queen of England. London: Pimlico Books, 2006. 512 p.

Койчева О. С.

Загадковість святкування середини осені — «Чжунцюцзе» від епохи династії Тан до сучасності

Китай — це країна з давньою історією та багатою культурною спадщиною. Лише за правління династії Тан розвиток різних галузей економіки, науки й техніки досяг небувалого рівня, значно розширилися економічні, торговельні та дипломатичні відносини із зовнішнім світом [4, с. 71]. Особливо значного підйому досягла